

— Ot, powiedzmy, taka sprawa jak „temat łódzki” w literaturze. Dlatego pisarze niezbyt chętnie się do niego garną, a jeśli już, to wolą szperać w przeszłości? Bo bardzo łatwo o „obraz majestatu”. Łódź ma jeszcze, cokolwiek byśmy o tym nie myśleli, kompleksy z czasów, kiedy nazywano ją „miastem złym”...

(notatka z rozmowy)
 Nie ma dyskusji o łódzkim środowisku literackim, w której by nie dotknięto tej sprawy. „Specyfika atmosfery kulturalnej Łodzi” — sformułowanie to ma pomóc wyjaśnić wszystkim. Używa się go i wtedy, gdy mówi się o dobrych stronach, i wtedy, gdy chce się wyjaśnić niedostatki.

Jak więc jest z tą specyfiką?

Znów sięgnę do notatek z rozmów. Ich motyw pierwszy, najczęściej się powtarzający, to brak głębszych tradycji literackich, walny ruch intelektualny wynikający z krótkiego zyciorysu miasta (ba, Warszawy! ba, Kraków!) i warunków w jakich się rozwijało. Motyw drugi, to pewna degrengolada spowodowana efektywnym, lecz krótkotrwałym rozkwitem kulturalnym Łodzi w pierwszych latach powojennych. Między złotej ery kraja do dziś, ciągle rzuca się na nie zawsze sprawiedliwie oceny stanu obecnego. O ile dwa pierwsze motywy są trudne do uchwycenia w ich konkretnych przejawach, to już następny jest wymierny. Jak wskazują dane statystyczne, w dalszym ciągu, mimo znacznego przyrostu, nasycenie Łodzi kadrami z wyższym wykształceniem jest w grupie ośrodków miejskich jednym z najniższych w Polsce.

— Łódź określamy jako miasto „pozytywistyczne” — powiedział mi jeden z znanych pisarzy. — Inteligentny, techniczny, tutejszy, czyta, żąda arcydzieł, nie ma czasu na sieczenie urog literatury. — Całe miasto nastawione jest na produkcję. Klimat ten ostrzeża jednych, przyciąga drugich. Do Łodzi trzeba się „przełamać”. Nie możemy odejść od słów — kluczy. Atmosfera, klimat. Słowa te wypowiadane w różnych kontekstach przybierają różne odcienie znaczeniowe. Postawmy więc sprawę prosto:

Czy w Łodzi można pisać?

Zastanówmy się na razie nad pojedynczym pisarzem. Po pierwsze, aby mógł pisać, musi mieć talent. To sprawa od miasta niezależna. Po drugie, musi mieć przy najmniej jako tako zabezpieczone warunki materialne. W artykule zapoczątkowanym ten cykl (26, XI, br.) doszedłem do stwierdzenia, iż pisarze łódzcy nie utrzymują się z pisania, że odpłacają je na ogół inną pracą zarobkową. Nie od rzeczy będzie jednak przypomnieć, że w Łodzi wcale nieźle rozwija się mecenat społeczny uprawiany m. in. przez związki zawodowe (stypendia literackie — te łódzka inicjatywę podchwycyła w innych ośrodkach kraju) oraz przez wydziały kultury. Z innej znowu strony sytuacja materialna łódzkich pisarzy nie jest na tle ogólnopolskim wyjątkowa.

Machnąc piórem... (2)

Kompleksy i rzeczywistość

muja się z pisania, że odpłacają je na ogół inną pracą zarobkową. Nie od rzeczy będzie jednak przypomnieć, że w Łodzi wcale nieźle rozwija się mecenat społeczny uprawiany m. in. przez związki zawodowe (stypendia literackie — te łódzka inicjatywę podchwycyła w innych ośrodkach kraju) oraz przez wydziały kultury. Z innej znowu strony sytuacja materialna łódzkich pisarzy nie jest na tle ogólnopolskim wyjątkowa.

Wreszcie problem najmniej istotny — atmosfera wewnątrz środowiska, związani pisarze z innymi grupami twórczymi. Łódzkie środowisko literackie w jego obecnym kształcie powstało w dość nietypowych warunkach; podobnie zresztą rzecz się przedstawia z innymi — naukowym, plastycznym, muzycznym. Przyływy i odpływy, niestanna migracja, nie sprzyjają procesom integracyjnym, wręcz przeciwnie — tworzą tendencje se-

paralytyczne, zachęcają do szukania własnej szansy. Próby integracji, cnochy przez utworzenie cementującego wszystkie środowiska twórcze wydawnictwa periodycznego nie udawały się przez kilkanaście lat. Obecnie rolę tę chce odegrać wydawana sumptem Wydz. Kultury, Prez. RN m. Łódź, „Osnowa”, dotychczasowy almanach społeczno-literacki, który, jeśli władze centralne przychylią się do starzeń władz łódzkich, będzie ukazywał się jako kwartalnik. Doznamy sprawy klimatu, atmosfery, pozostaje jeszcze jedno słowo — klucz: tragedia Omine je. Tego słowa nie mogą twórcy nikomu „upchnąć” do rozszyfrowania. Tradycja rodzi się w długich i skomplikowanych procesach. Sami pisarze muszą je spowodować — ich ambicje, zamierzenia, postawy, leżą u narodzin tradycji.

JERZY KATARASIŃSKI

czas, aby mówić o atmosferze?

— Tak, co określamy jako twórczą atmosferę, rodzi się w kontaktach pisarzy z czytelnikami, w kontaktach wewnątrz środowiska i między środowiskami.

Jeśli chodzi o pierwszy rodzaj kontaktów, decyduje tu ranga dzieła i odbiór czytelników: uznanie, bądź choćby przychylny ustosunkowanie stanowi potężną podmiot. Sprawa nie jest jednak prosta. Nie zawsze chodzi o szeroki odzew — powiedzmy, upraszając — kilkudziesięciu tysięcy spośród mieszkańców Łodzi. Twórcy mogą być w konflikcie z masowym odbiorcą, przyzwyczajonym do rzeczy starych; celem twórczości jest przecież ukazywanie rzeczy nowych, nie zawsze znajdujących na tymczasowe masowe uznanie. Rzecz więc w tym, aby znalazła się względnie liczna grupa ludzi, na których twórcy mogliby stawiać i u których mogliby mieć oparcie.

Niezwykły pojazd na ulicach Londynu

Przez ulice Londynu przejechał kilka dni temu dość niezwykły pojazd, składający się z dwóch na siatynno połączonych rowerów i doczeplonej za nimi dużej przyczepy campingowej o długości ponad 3 metry. Wprawdzie uważano go za ciekawostkę, ale głównie chodziło o zaprezentowanie domku campingowego, na który zostało użyte nowe tworzywo plastikowe, tak lekkie, iż do jego transportu niepotrzebny jest samochód.

KONKURS ANKIETA
WARUNKI PRACY, PRAWORZĄDNOŚĆ, STOSUNKI MIĘDZY-LUDZKIE.
LISTOPAD — GRUDZIEŃ 1966

W odpowiedzi na opublikowane w ramach konkursu WKZZ i „Dziennika” listy naszych Czytelników otrzymaliśmy wiele wyjaśnień od różnych instytucji. Wprawdzie ich nazw nie ujawniamy, niemniej zainteresowani bądź sami nadysłali odpowiedzi, bądź zostają do z dopinania.

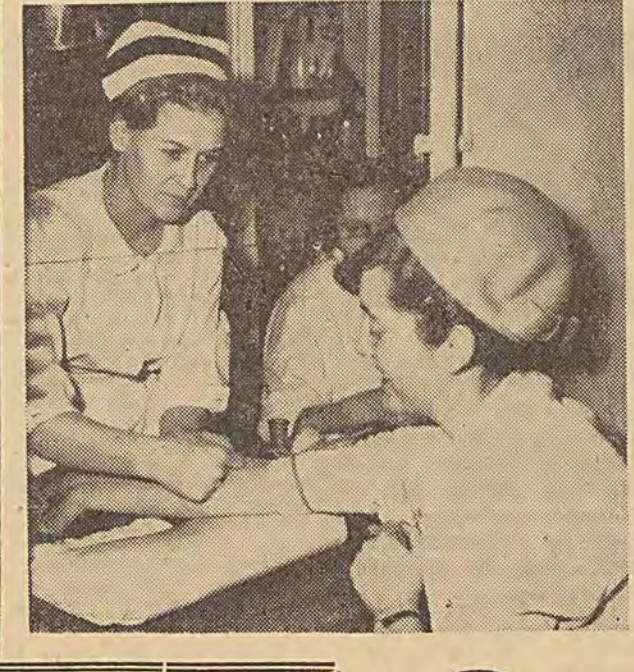
Na szczególną uwagę i wyróżnienie zasługuje godna uznania reakcja ZPW im. J. Niedzielskiego. Od pracowników tego przedsiębiorstwa otrzymaliśmy list informacyjny o nieprzezwyczajaniu przez mistrzów i kierowników zakładów terenowych obowiązującego wymiaru czasu pracy. List ten opublikowany pt. „Czas to pieniądz” (w nr 287) stał się rzeczywistością bezpośrednim sygnałem bliższego zainteresowania powyższą sprawą zarówno dyrektora jak i aktywów społeczno-politycznego przedsiębiorstwa. Dyrekcja i samorząd robotniczy podjęły szereg przedsięwzięć zapobiegających zatrudnianiu pracowników poza normalnym czasem pracy. Na specjalnym zebraniu rozszerzonego prezydium rady robotniczej — czytamy w nadesłanej nam odpowiedzi — w którym uczestniczyli kierownicy poszczególnych zakładów terenowych, zwrócono uwagę na bezwzględny konieczność przestrzegania przepisów o czasie pracy.

Niezależnie od wspomnianej wyżej zarady wydane zostało specjalne zarządzenie dyrektora w tej sprawie. Zabrania ono kategorycznie w jakiegokolwiek formie nadabania, odrabiania, względnie zatrudniania robotników przy produkcji w godzinach nadliczbowych, przypomina — iż zatrudnianie moźli we jest jedynie za zgodą pismem ministra przemysłu leki kiego i Zarządu Głównego Zw. Zaw. Włóknarzy, uprzedza — iż w stosunku do osób nie przestrzegających postanowień zarządzenia, wyłączone będą surowe konsekwencje służbowe, aż do zwolnienia włącznie.

Reakcja godna uznania...

choćby finał sprawy pracownika ze spółdzielni inwalidzi „Elektromont”. Po interwencji OZSi i Współgłaznizatora naszego konkursu — Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych, zaofiarowano mu o wiele korzystniejsze warunki finansowe na nowym stanowisku: kalkulatora warsztatowego, na które przeniesiono go po latach pracy ze stanowiska kierowniczego. Po nieważ przeniesienie dotyczyło pracownika w wieku przed emerytalnym i łączyło się z o wiele niższym wynagrodzeniem. WKZZ — pomijając z konieczności trudne do ustalenia, a tym bardziej rozstrzygnięcia przyczyny tej „stanowiskowej” zmiany, zajęła się głównie obroną materialnych interesów i praw pracownika i odniosła możliwie pozytywny w tej sytuacji rezultat.

Dobry wzór...

Prawie 100 studentek z Akademii Medycznej zgłosiło się onegdaj do stacji krwiodawstwa, aby oddać ho norowo krew. Najpierw naturalnie wszystkie przeszły odpowiednie badania. Krystyna Zeniak (na zdjęciu przy pobieraniu próby krwi), okazała się zupełnie zdrową i mogła oddać jedno razowo 200 ml krwi. Dziś następną z kolei piątą grupą studentek AM oddawać będzie krew. Ofiarni studentki tej uczelni mogą być uzorem dla pozostałej młodzieży studenckiej. (K)

Dzień powszedni Temidy

Tragedia Jacka... Odmienne natomiast mieli zapamiętania co do dalszych losów 2,5-letniego wówczas Jacka. Oboje ponoć bardzo go kochali i oboje chcieli mieć go przy sobie, i oboje razem spór wygrala matka. Leopold T. miał obowiązek świadcząc na utrzymanie dziecka oraz prawo odwiedzenia go. I na tym — dziś już odległym wydarzeniu — zakończył się pierwszy akt tak idyl-

Tragedia Jacka

licznie zapowiadającej się... tragedii Jacka T. Choć wówczas jeszcze nie tej tragedii nie zapowiadało. * * * Cztery lata pani Irena uzorowo wykonywała obowiązki matki. Pan Leopold też był dobrym, choć odśnieżonym od syna ojcem. Regularnie płacił alimenty, często odwiedzał Jacka, kupował mu zabawki i ubranka. Częstość w wizyt jednak powoli malała, powoli też wysychał strumień podarków. Potem jako jedyny ślad dawnej miłości, a może już nawet tylko jako dowód szacunku dla prawa — pozostały alimenty. W tym samym czasie również Irena T. poznała „nowego tatuzia”, który jednak ani słyszeli chciał o posagu w postaci syna.

prostu gdzieś wyjechała i nie pozostawiła nawet adresu. Więcej — zapomniała i ona, widać, adresu Jacka, bo przestała przysyłać pieniądze. * * * Powtórzyła się historia sprzed sądowej rozprawy. Pani Matylda zaczęła dorabiać sobie przyjmowaniem prania. I czekała aż córkę ruszy sumienie. Wreszcie przyjechała. Z „nowym narzeczoną” i z prośbą by jej matka pożyczła... 300 zł, bo oni „się sponkali do grosza” (!). * * * Zamiat pożyczki, Irena T. otrzymała ponowne wezwanie do sądu. Tym razem wyrok, który zapadł parę dni temu, był znacznie surowszy: 1,5 roku pozbawienia wolności. Bez zawieszania! Choć Irena T. i teraz pełna była skruchy i nie szczydziła obietnic... Tak oto zakończył się akt trzeci i na razie ostatni historii, której początek datuje się przed dziesięcioma laty i znajduje swój ślad „gdzieś w archiwum” urzędu stanu cywilnego. * * * A kt ten nie zamyla jednak tragedii Jacka. Typowej tragedii dziecka porzabawionego nie tylko rodzicami, ale i ich miłości. I choć nie wiadomo czy kara przywróci w sercu Ireny T. miłość do syna, sądzić wypada, że ten dotkliwy sposób przypomniał jej o obo wi a z kw wobec własnego dziecka grzymiszę spodziewamy skutek.

